

Атаманчук Н. М. Чи знаєш ти себе? [Текст]// Н. М. Атаманчук // Обдарована дитина: Науково-практичний освітньо-популярний журнал для педагогів, батьків та дітей. – 2011. –№2 (С. 37-42); №3 (С. 55-61).

ЧИ ЗНАЄШ ТИ СЕБЕ?

Особливості психічного складу та соціальної поведінки обдарованої дитини старшого дошкільного віку свідчать, що її власні пріоритети, схильності й захоплення різночасно відрізняються від її ординарних однолітків. Така нестандартність породжує проблеми на шляху встановлення й підтримки реально діючих контактів між обдарованою дитиною та навколишніми людьми.

Важливим фактором, який позначається на формуванні самосвідомості обдарованих дошкільників, є суперечливість між потребами обдарованої дитини знати себе і фактичним рівнем її знань про себе. Не відповідність між знаннями обдарованих дітей старшого дошкільного віку та їхніми потребами спричиняє часом невпевненість у власній самооцінці, підвищену чутливість до оцінки з боку інших. Обдарованим дітям часто здається, що їх недооцінюють і на цьому ґрунті виникають конфлікти з дорослими та ровесниками.

Ставлячи перед собою завдання пізнати себе глибше й повніше, обдаровані діти часто навмисне беруться за випробування своїх фізичних і розумових сил, свідомо вишукують у собі позитивні й негативні якості, порівнюють себе з іншими людьми. Подібна поведінка призводить до прискореного розвитку їхньої самосвідомості.

Відчуваючи велику потребу знати себе й не вміючи самостійно правильно оцінити власні позитивні й негативні якості, обдаровані дошкільники виявляють підвищену чутливість до оцінок з боку інших, глибоко переживають це, виявляючи загострене самолюбство. З цих причин обдаровані діти дуже часто боляче реагують як на успіхи, так і на неуспіхи у своїй діяльності. Не вміючи глибоко з'ясувати причини, вони часто приписують собі якості, яких насправді не мають.

Усвідомлюваний під впливом оцінного ставлення інших людей певний рівень їхніх здібностей може слугувати основою для виникнення і формування думки про себе, того чи іншого ставлення до дорослих і однолітків, а також до результатів власної діяльності. Завищена або занижена оцінка не тільки впливає на розвиток здібностей обдарованої дитини, а й виробляє в неї певне ставлення до себе й до інших, при чому воно переноситься й на інші сфери діяльності.

Недостатній рівень розвитку самосвідомості обдарованих дітей часто виявляється в мінливості й нестійкості їхнього ставлення до інших людей і до самих себе, у поверхових оцінках дій і вчинків людей, у надмірній прямолінійності вимог до себе і до інших тощо. Ми вважаємо, що обдарована дитина завдяки асинхронному розвитку розумової, фізичної, емоційної сфер, деяким психосоціальним особливостям і специфічним захопленням часто опиняється в стані взаємного непорозуміння з оточуючими. Комунікаційні проблеми виникають на двох рівнях: у сім'ї та у суспільстві в цілому.

У зв'язку з цим хотілося б особливо відмітити вирішальну роль у процесі становлення особистості обдарованої дитини і зокрема розвитку її емоційно-ціннісного ставлення до себе, організації дорослими предметно-практичної діяльності обдарованих дітей старшого дошкільного віку.

Обдарована дитина потребує пильної уваги до процесу формування цінностей її власного "Я" з боку близьких дорослих та вихователів дитячих дошкільних закладів. Навчання та розвиток обдарованої особистості можуть мати найкращі результати, коли сім'я і дитячий садок працюють у тісному контакті.

У становленні “образу самої себе” обдарованої дитини важливе значення належить вмінню рефлексувати оцінку себе з боку оточуючих. Саме дорослі можуть сприяти формуванню в обдарованих дітей вміння правильно рефлексувати оцінку себе з боку навколишніх людей, це вміння обдарованих дітей старшого дошкільного віку дасть позитивні зрушення у сфері взаємовідносин з однолітками-партнерами по спільній діяльності.

Запропоновані вправи допоможуть вихователям підвести обдарованих дітей старшого дошкільного віку до самопізнання, розвивати в них реальне ставлення до самих себе та однолітків, адекватну самооцінку і тим самим формувати в них адекватний образ “Я”.

ОСОБИСТИЙ ДИФЕРЕНЦІАЛ

Сюди входять 4 вправи, які проводяться в 2 – 3 дні і спрямовані на розвиток інтелекту й вміння обдарованих дошкільників правильно оцінювати себе та ровесників – партнерів по спільній діяльності.

Виконуючи вправи, діти працюють діадами, одна підгрупа (у складі якої обдарована дитина) змагається з іншою. Комплектують діади в основному за бажанням дітей. Проте вихователь, знаючи становище кожної дитини (за даними спостережень) зокрема їхні знання та вміння, організовує підбір діад так, щоб обдарована дитина могла також побачити здатність ровесників досягати значних успіхів під час виконання того чи іншого завдання.

Крім того, під час проведення всіх вправ дорослий (за потребою) може спеціально створювати ситуацію успіху чи неуспіху обдарованої дитини, а саме:

- оцінювати діяльність дитини як неуспішну, обмеживши час для виконання завдання або вказуючи на недоліки в роботі;
- оцінювати діяльність дитини як успішну, надавши більше часу на її виконання або непомітно надати допомогу дитині, якщо в неї виникли якісь труднощі.

Задачі, питання вікторини та загадки можна змінити враховуючи рівень інтелектуального розвитку дітей.

ВПРАВА 1. СКЛАДАННЯ КАРТИНОК ТА ПРИДУМУВАННЯ ЗА ЇХНІМ ЗМІСТОМ КАЗКИ.

Двом командам дітей пропонують скласти легку (за зразком) та складну (без зразка) картинку. При цьому говорять, що перш ніж почати виконувати завдання, потрібно визначитись, хто буде складати легку картинку, а хто складну, при цьому необхідно пам'ятати: той, хто обирає складне завдання стає капітаном команди, йому потрібно буде допомагати ровесникові (при потребі), саме капітан відповідає за успіх команди. Після цього дітям повідомляють, що за складними картинками потрібно створити казку. В ході індивідуальної бесіди вивчають, яке завдання обирає обдарована дитина (легке чи складне).

З метою з'ясування характеру уявлень обдарованої дитини про оцінку її однолітками – партнерами по спільній діяльності до неї звертаються з такими питаннями:

- Як ти гадаєш, чи можуть подумати діти, що ти виконаєш обране тобою завдання? Чому ти так вважаєш?
- Як ти гадаєш, чи можуть подумати діти, що ти вибереш саме те, яке обрав (обрала)? Чому ти так вважаєш?
- Як ти вважаєш, яке завдання (легке чи складне) тобі доручать діти? Чому саме таке завдання?
- Як ти гадаєш, чи хотіли б діти, щоб ти був (була) капітаном команди? Чому?

Щоб з'ясувати вміння обдарованого дошкільника рефлексувати оцінку себе з боку однолітків-партнерів по спільній діяльності з такими ж питаннями звертаються й до ровесників.

Після цього дітям пропонують картинки для складання. Картинки можуть бути різної тематики. Після виконання завдання дітям пропонують оцінити діяльність партнерів та свою власну, а також визначити команду, яка перемогла 3, 2, 1 трикутничком (діти обов'язково повинні обґрунтувати свої оцінки). Потім уже дорослий визначає команду переможницю, пояснює, чому вона стала першою.

Дітям знову пропонують зробити вибір і виконати наступне завдання (скласти інші картинки та казку).

Вини виконують по 4 – 6 завдань.

ВПРАВА 2. РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

Проводять аналогічно до першої вправи, але дітям пропонують розв'язати по дві задачі (при цьому не виділяючи легкого та складного завдання), а також не обирається капітан команди (усі працюють на рівних правах).

Діти виконують по 5 – 6 завдань.

Для розв'язування обдарованим дітям можна запропонувати такі задачі *:

1. Вінні-Пух написав про Тигру вірш:

Не знаю я скільки в ньому літрів,

І метрів, і кілограм.

Але тигри, коли вони стрибають

Великими здаються нам.

Тигра, коли просто стоїть, має зріст 2 метри. Довжина його стрибка вдвоє більше, ніж зріст. Який зріст у Тигри, коли він здається Вінні-Пуху великим.

Відповідь: 2 метри. Зріст Тигри не залежить від того, стоїть він чи стрибає.

2. Вінні-Пух поніс ослику Іа-Іа горщик із 12 літрами меду. Після того, як Вінні відкрив банку і подивився на мед, його стало на 2 літри менше. Коли ведмедик понюхав мед, його стало ще на 3 літри менше. Коли ж він попробував чи не зіпсувався мед, то меду не залишилось зовсім. Скільки меду потрібно Пуху, щоб попробувати чи не зіпсувався він?

Відповідь: 7 літрів меду.

3. Дванадцятиголовий Змій Горинич викликав на бій 3 велетнів. З скількома головами одночасно б'ється кожен велетень, якщо відомо, що зміїні голови велетні розділили між собою порівну?

Відповідь: з 4 головами.

4. У кішки було 10 кошенят. Четверо були сірі, а серед останніх було порівно сірих і чорних. Скільки чорних кошенят у кішки?

Відповідь: 3 чорних кошенят.

5. П'ять кошенят влаштували бійку. Скільки лап було в ній поранено, якщо кожне кошеня пошкутитьгало з поля бою на двох лапах?

Відповідь: 10 лап.

6. Дві білки наввипередки збирали гриби. Білка Валя знайшла 10 грибів, що на два менше, ніж білка Галя. Скільки грибів білки зібрали разом.

Відповідь: 22 гриба.

7. Бабуся доручила Тані й Валі помити посуд. Таня помила 9 тарілок, із яких 3 розбила. Ваня помив 7 тарілок із яких 6 розбив. Скільки тарілок було і скільки залишилось?

Відповідь: було 16 тарілок, залишилось 7.

8. Таня отримала від Діда Мороза 8 подарунків, Ваня – на 2 подарунки більше. Скільки всього подарунків залишилось у дітей до кінця свята, якщо

* Беденко М.В. Ну очень ... задачник! - К., 1995. – 80 с.

Ваня ненароком розібрав 3 подаровані машини, та так, що відремонтувати їх неможливо?

Відповідь: 15 подарунків.

9. У книжці вирвані сторінки з 5 по 8. Скільки це аркушів?

Відповідь: 7 аркушів.

10. Мотрійки – це ляльки, заховані одна в одну. В одній мотрійці сидить 5 інших, а сама вона сидить у 4 інших ляльках. Скільки всього мотрійок у задачі?

Відповідь: 10 мотрійок.

11. Мисливець Пулька купив своїй собаці Бульці 3 ковбаски. Собі він купив у 4 рази більше. На скільки більше ковбасок було у Пульки, ніж у Бульки?

Відповідь: на 9.

12. Якщо використати залізну супову миску як плавальний засіб, то вона утримує півкілограмів вантажу. Собака Булька важить 2 кг. Скільки мисок потрібно Бульці, щоб переправитися через струмок? Як ти собі уявляєш цю переправу?

Відповідь: 4 миски. Наприклад можна зв'язати їх так, щоб вийшов пліт.

ВПРАВА 3. РОЗГАДАЙ ВІКТОРИНУ.

Проводять по аналогії з другою вправою. Діти виконують 3 – 4 завдання.

Для розгадування дітям пропонують такі завдання вікторини:

1. Яка змія найядовитіша?

- а) Анаконда;
- б) сітчаста коричнева змія;
- в) пітон;
- г) аспід.

2. Який динозавр був найнебезпечнішим?

- а) Тиранозавр-рекс;
- б) птеродон;
- в) вернозавр;
- г) скелідозавр.

3. Якого кольору буває скорпіон?

- а) Синього;
- б) жовтого;
- в) червоного;
- г) білого.

4. Якого кольору немає у веселці?

- а) Чорного;
- б) синього;
- в) червоного;
- г) зеленого.

5). Якого кольору немає у світлофора?

- а) Червоного;
- б) жовтого;
- в) зеленого;
- г) коричневого.

6). У казці “Кресало”, написаній Хансом Хрістіаном Андерсенем, який собака охороняв скриню із золотими грошима?

- а) Собака з очима завбільшки з чайні чашки;
- б) собака з очима, як млинарські колеса;
- в) собака, у якого кожне око, як кругла вежа.

- 7). У казці “Троє поросят”, написаній Сергієм Володимировичем Михалковим, яке поросятко збудувало кам’яний будиночок?
 а) Наф-Наф;
 б) Ніф-Ніф;
 в) Нуф-Нуф.
8. Хто написав казку “Снігова королева”?
 а) Олександр Сергійович Пушкін;
 б) Ханс Хрістіан Андерсен;
 в) Корній Іванович Чуковський.

ВПРАВА 4. РОЗГАДАЙ ЗАГАДКУ

Проводять аналогічно до першої вправи. Дітям пропонують розгадати загадки*: легкі – за допомогою картинки-підказки, складні – без картинки-підказки. Всього старші дошкільники виконують 3 – 4 завдання.

1. Був білий дім, чудовий дім,
 І щось застукало у нім.
 І він розбився, й звідти
 Вибігло чудо живе, –
 Таке тепле, таке пухнасте й золоте

Відгадка: яйце й курчатко

3. Червоні двері
 В печері моїй,
 Білі звірі сидять біля дверей.
 І м’ясо, і хліб – всю здобич мою –
 Я з радістю білим звірям віддаю!

Відгадка: губи й зуби

3. На малину налетіли,
 Поклювать її хотіли.
 Та побачили потвору
 І чимдуж із огороду!
 А потвора на ломаці сидить,
 Борода з мочалки.

Відгадка: птахи й городнє опудало.

4. Якби сосни та ялинки
 Бігати й стрибати вміли,
 Вони від мене не оглядаючись помчалися б
 І більше зі мною ніколи не зустрічалися б,
 Тому що – скажу вам, не хвалькуючи, –
 Я стальна, і зла, і дуже зубаста.

Відгадка: пилка.

5. Візьміть мене, умивайтесь, купайтесь,
 А що таке – скоріш здогадайтесь.
 І знайте: велика була б біда,
 Коли б не я та вода, –
 На брудній немитій шиї
 У вас жили б гидкі змії
 І ядовитими жалами
 Кололи б вас, як кинджалами
 А в кожному невимитому вусі

* Корней Чуковский 25 загадок – 25 отгадок: Кн. – раскраска/ Худож. А.Н.Аземша. - Лениздат, 1989. -25с.

Засіли б злі жаби.
І якщо б ви, бідні, плакали,
Вони б сміялися і квакали,
Ось милі діти, яка біда була б,
Коли б не я та вода.
Беріть мене, умивайтесь, купайтесь,
А що я таке – скоріш здогадайтесь.

Відгадка: кусок мила.

6. Я гавкаю з усякою собакою,
Я вию з усякою совою,
І кожна пісню твою
Я разом з тобою співаю.
Коли ж в далині корабель
Биком на річці зареве,
Я теж реву: “У – у – у!”

Відповідь: луна.

7. Ось голки і шпильки
Вилізають із під лавки.
На мене вони дивляться,
Молока вони хочуть.

Відгадка: їжак.

8. Двоє коней у мене,
Двоє коней.
По воді вони возять мене.
А вода тверда, наче кам'яна.

Відповідь: ковзани.

У КРАЇНУ ХУДОЖНИКІВ

Сюди входить вправа, спрямована на розвиток в обдарованого дошкільника творчих здібностей, вміння фантазувати, виявляти оригінальність під час запропонованих завдань, спонукає обдаровану – дитину до розвитку комунікативних вмінь; сприяє формуванню у неї адекватних очікувань та рівня домагань, що в свою чергу, веде до покращення взаємовідносин з ровесниками – партнерами по спільній діяльності.

ВПРАВА 1. НАМАЛЮЙ МАЛЮНОК.

Виконується у формі змагань між командами (у кожній по двоє дітей). Команди отримують по два набори кольорових олівців. Двома дітям пропонують намалювати один малюнок (тематика може бути різною. Наприклад: “Зимовий парк”, “Герої улюблених казок”, “На загадковій планеті”, “Мої улюблені тварини”, “Країна веселих пригод”, “Загадкова країна”, “Підводне королівство”, “Королівство незвичайних пригод”, “Герої улюблених мультфільмів” та ін.).

Склад команд, як і раніше корегується дорослим. Перед початком виконання завдання дітям пояснюють, що перемаже та команда, яка швидше та краще намалює малюнки. При цьому наголошують, що для отримання перемоги потрібно:

- домовитися між собою про хід виконання завдання;
- надавати допомогу під час виконання завдання.

Після виконаного завдання всі учасники (кожен окремо) оцінюють діяльність свою та ровесника – партнера, а також визначають команду, яка з їхньої точки зору перемогла. Діти оцінюють кінцевий результат, як і під час попередніх вправ 3, 2, 1 трикутниками.

Оцінюючи найкращий малюнок, діти також визначають:

- у кого був найкращій задум малюнка;
- хто виконав найважчий фрагмент малюнка, а хто найлегший;
- які деталі на малюнку вийшли найкраще, хто їх намалював;
- що намальовано не дуже гарно.

Дорослий звертає увагу на те, як обдарована дитина оцінює себе та однолітків-партнерів по спільній діяльності, а саме:

- як ставиться до результатів діяльності своїх та ровесників-партнерів по спільній діяльності;
- як оцінює кінцевий результат спільної з однолітками діяльності (справедливо чи не справедливо);
- збігається оцінка виконаної діяльності обдарованої дитини з оцінкою ровесників – партнерів по спільній діяльності;

Зробивши певні висновки, дорослий під час виконання обдарованою дитиною наступних завдань створює ситуацію її успіху чи неуспіху (за потребою).

Діти виконують 3 – 4 завдання.

У КРАЇНУ КАЗКАРІВ

Вправи розраховані на те, щоб дати можливість обдарованій дитині порівняти свої можливості з можливостями однолітків-партнерів по спільній діяльності, а також на розвиток у неї мовленевої культури, письменницької та соціальної творчості, що виявляється у взаємовідносинах між обдарованою дитиною та оточуючими (дорослими, ровесниками) як творче вміння налагоджувати контакти з іншими, розуміти людей, презентувати своє “Я”.

ВПРАВА 1. СКЛАДИ КАЗКУ.

Обдарованій дитині пропонують обрати двох дітей для складання казки (підбір дітей корегується, як і під час виконання попередніх вправ, вихователем).

Після цього, діти разом складають казку зі словами: дівчинка, вовк, ліс, метелик, квіти (слова можуть бути різними на розсуд дорослих). При цьому дітям повідомляють, що їм потрібно домовитися, хто буде складати початок казки, середину та кінець. Якщо діти вміють писати, вони записують казку, якщо не вміють, то казку записує дорослий.

Казку зачитують дітям всієї групи і пропонують оцінити трьома трикутничками спочатку всю казку, а потім початок, середину і кінець окремо.

Дорослий спостерігає за діями обдарованої дитини, як під час виконання попередніх вправ (в разі потреби), створюючи ситуацію успіху чи неуспіху обдарованого дошкільника.

ВПРАВА 2. ІНСЦЕНУВАННЯ СКЛАДЕНОЇ КАЗКИ

Дітям повідомляють, що вони будуть інсценувати складену ними казку (під час даної вправи беруть участь діти, які склали казку). Вибір ролі здійснюється кожною дитиною окремо. Під час прогнозування вбору обдарованою дитиною ролі до неї звертаються з такими питаннями:

- Хто буде виконувати головну роль? Чому?
- Хто буде виконувати допоміжні ролі ? Чому ти так вважаєш?
- Яку роль ти бажаєш виконувати? Чому?
- Як ти вважаєш, на яку роль тебе оберуть ровесники? Чому?

Після проведеної бесіди зіставляють прогнозовану оцінку себе обдарованою дитиною з реальною оцінкою однолітками – партнерами по спільній діяльності та роблять висновок про вміння обдарованих дітей рефлексувати оцінку себе з боку ровесників.

Далі розподіляють між дітьми ролі і слова персонажів. Наступного дня діти інсценують казку (їм дають можливість повторити або вивчити слова своєї ролі).

По закінченню інсценування діти визначають найкращого виконавця ролі. З дітьми проводять бесіду за такими питаннями:

- Тобі сподобалося, як діти виконували ролі (перерахувати ролі)?
- А як би ти виконував (-ла) ці ролі (кожну зокрема)?
- Тобі сподобалося, як ти виконав (-ла) свою роль? Чому?
- А дітям сподобалось, як ти виконував (-ла) свою роль?
- А як ти вважаєш, хто найкраще виконав свою роль? Чому?
- Чиє виконання ролі найбільше сподобалося дітям? Чому ти так вважаєш?

ПОБУВАЙ НА ЇХНЬОМУ МІСЦІ

Вправи спрямовані на розвиток в обдарованої дитини вміння розуміти себе та ровесників, а також сприяють формуванню комунікативних якостей.

ВПРАВА 1. ВІДГАДАЙ ХТО ЦЕ?

Вправа складається із трьох ситуацій, які обговорюють з обдарованою дитиною кожну окремо (інтервал 2 – 3 дні).

Спочатку обдарованому дошкільникові пропонують послухати ситуацію (ситуації можна брати із реального життя обдарованої дитини), а потім дати відповідь на запитання.

Ситуація 1.

Вирішили троє дітей, дівчинка і два хлопчики створити малюнок. Усі погодилися. І тут дівчинка запитала:

- Хлопці, а що ми будемо малювати?
- Давайте намалюємо казкових звірів, – майже одночасно сказали хлопці.
- Дівчинці не дуже хотілося малювати звірів, і вона про це сказала хлопцям. Та хлопці і слухати не хотіли, а все ж відповіли:
- Ти собі як хочеш, а ми будемо звірів малювати. І взагалі, ми й без тебе гарного малюнка намалюємо.
- Ну що ж, – сказала дівчинка, – раз ми домовилися разом малювати, то й будемо разом малювати казкових звірів. Та перш, ніж почати малювати, нам потрібно подумати, хто й що буде малювати. Хлопці, ви зі мною згодні?

Хлопці відповіли:

- Та навіщо час гаяти, що хочеш те й малюй.

Проте дівчинка не погоджувалася:

- Хлопці, але ж нас троє, а аркуш паперу один і набір олівців теж один. Мабуть перш ніж починати роботу, нам слід домовитися, хто й що буде малювати, аби ми не заважали один одному. Давайте, хлопці, намалюємо всіх звірів із казки “Теремок”.
- Ну, добре, – погодилися хлопці.

І хлопці швидко взялися до роботи. Один почав малювати ведмедя, а інший лисичку. Дівчинка ж почала малювати мишку і та вийшла дуже гарно, а потім намалювала жабку та зайчика. Вона була ніби справжня маленька художниця. Хлопці все ж ще малювали ведмедя та вовка. Звірі в них виходили негарними, страшними. Хлопці почали нервуватися, заважати один одному. Дівчинка ж спокійно домалювала, і от на папері швидко з’явився “зайчик-побігачик” – останній герой казки.

Тим часом і хлопці намалювали “лисичку-сестричку”, “вовчика – сірий бочок” та “ведмедя косолапого”. У дівчинки звірі вийшли чудово, були ніби живі, а у хлопців То в лисички вухо не домальоване і хвоста немає, а вовк без очей і лапи не всі, ведмідь теж не домальований.

Та коли вихователька запитала дітей, хто найкраще виконав свою частину малюнка, хлопці відповіли, що вони. Дівчинка ж сказала, що напевно, вона була кращою. Між дітьми виникла суперечка.

- Як на твою думку, діти розв'язали суперечку?
- Щоб ти порадив (-ла) дітям?
- А як би ти вчинив (-ла) на місці хлопчиків, на місці дівчинки? Чому саме так?
- Хто на твою думку, був найкращим? Чому?
- Ти хотів би (хотіла б) бути схожим (-ою) на хлопчиків, на дівчину? Чому?
- Як ти вважаєш, на чие місце можна поставити тебе? Чому?
- Чи погодяться діти з твоєю думкою? Чому?

Ситуація 2.

Ну так ось, трапилась ця пригода в одному з дитячих садочків міста Полтави. Зараз я її вам розповім. Двом дівчаткам вихователь Валентина Іванівна дала завдання разом розгадати кросворд. Дівчатка домовились по черзі відповідати на запитання. Перша дівчинка швидко дала відповідь на своє запитання. Друга ж дівчинка довго вагалась перш ніж дати відповідь і врешті помилилась, відповідь була неправильною. Перша дівчинка швидко виправила помилку. Друга дівчинка тільки на одне запитання з восьми дала правильну відповідь, а перша – тільки один раз помилилася. Оцінюючи кінцевий результат виконаного завдання друга дівчинка сказала, що вони порівню розгадали кросворд, адже працювали разом.

- Як, на твою думку, вважає перша дівчинка? Чому саме так?
- Чи погодиться перша дівчинка з думкою другої дівчинки? Чому ти так вважаєш?
- Ти можеш сказати про себе, що ти схожий (-а) на другу дівчинку?
- Ти б хотів (-ла) бути схожим на першу дівчину?
- А як би ти оцінив (-ла) діяльність дівчаток? Чому саме так?
- Можливо, ти порадиш щось другій дівчинці?
- На місце якої дівчинки тебе поставили б діти? Чому?

Ситуація 3.

До одного дитячого садочка ходив хлопчик. Він і не поганий хлопець, але дуже хвалькуватий. Дасть вихователь завдання малювати, а хлопчик відразу:

- А я найкраще вмю!..

Запропонують дітям розгадувати кросворди чи згадки, а хлопчик знову:

- А я все знаю, подумаєш, я вдома дуже багато працюю, а що ви?

А оце недавно цьому хлопчикові та дівчинці вихователь запропонував скласти з кубиків візерунок. Хлопчик погодився та ще й хвалитися почав:

- Та я будь-який візерунок складу і навіть без допомоги!

Та вихователь сказала, що потрібно разом працювати, один одному допомагати.

- А я буду сам, ти дівчисько, дивись і вчись, як треба працювати!

І тут з хлопчиком почалося щось незрозуміле. Він так хвалився, а візерунок у нього чомусь не складався.

- Дівчинка спробувала допомогти хлопчикові, та він вперто відповів:
- Ні, я сам можу, от тільки подумати треба.

Дівчинка сказала:

- У нас мало часу, адже незабаром йдемо гуляти.

Між дітьми виникла суперечка ...

- На місце якої дитини можна поставити тебе? Чому?
- Як ти гадаєш, на місце якої дитини поставили б тебе діти твоєї групи, батьки, вихователь? Чому?

- Як би розсудили дітей твої батьки, вихователь, діти? Чому кожен з них саме так, а не інакше?
- Через що з хлопчиком трапилася така пригода?
- А щоб, на твою думку, сказали батьки:
 - 1) Пожаліли б хлопчика, сказали б що інші діти гірше все знають і вміють.
 - 2) Визнали б, що хлопчик у всьому завжди перший.
 - 3) Не визнали б, що хлопчик краще за всіх дітей знає і вміє.
- А що зробив(-ла) б ти на місці хлопчика? Чому?
- А що зробив(-ла) б на місці дівчинки? Чому?
- Тобі сподобався такий кінець пригоди? Чому?
- Який кінець цієї пригоди був би найкращим? Чому?

ВПРАВА 2. ЩО СКАЖЕ ОБРАЖЕНИЙ?

4 ситуації, які зображено на малюнках, обговорюють з обдарованою дитиною кожен окремо з інтервалом 1-2 дні.

Обдарованій дитині пропонують розглянути малюнок, уявити себе на місці ображеного (ображеної) і дати відповіді на питання, які знаходяться під малюнками (якщо дитина вміє читати, то вона самостійно читає питання, а якщо ні, то їх читає дорослий).

- Уяви себе на місці другої дівчинки.
- Щоб ти сказав (-ла) першій дівчинці?
- А як би ти вчинив (-ла) на місці першої дівчинки? Чому?

- Як би вчинив (-ла) на місці другої дівчинки? Чому так?
- Подумай, хто з дітей твоєї групи може зайняти місце першої дівчинки? Чому?
- А місце другої дівчинки? Чому ти так вважаєш?
- Можливо, ти можеш дати якісь поради дівчатам.

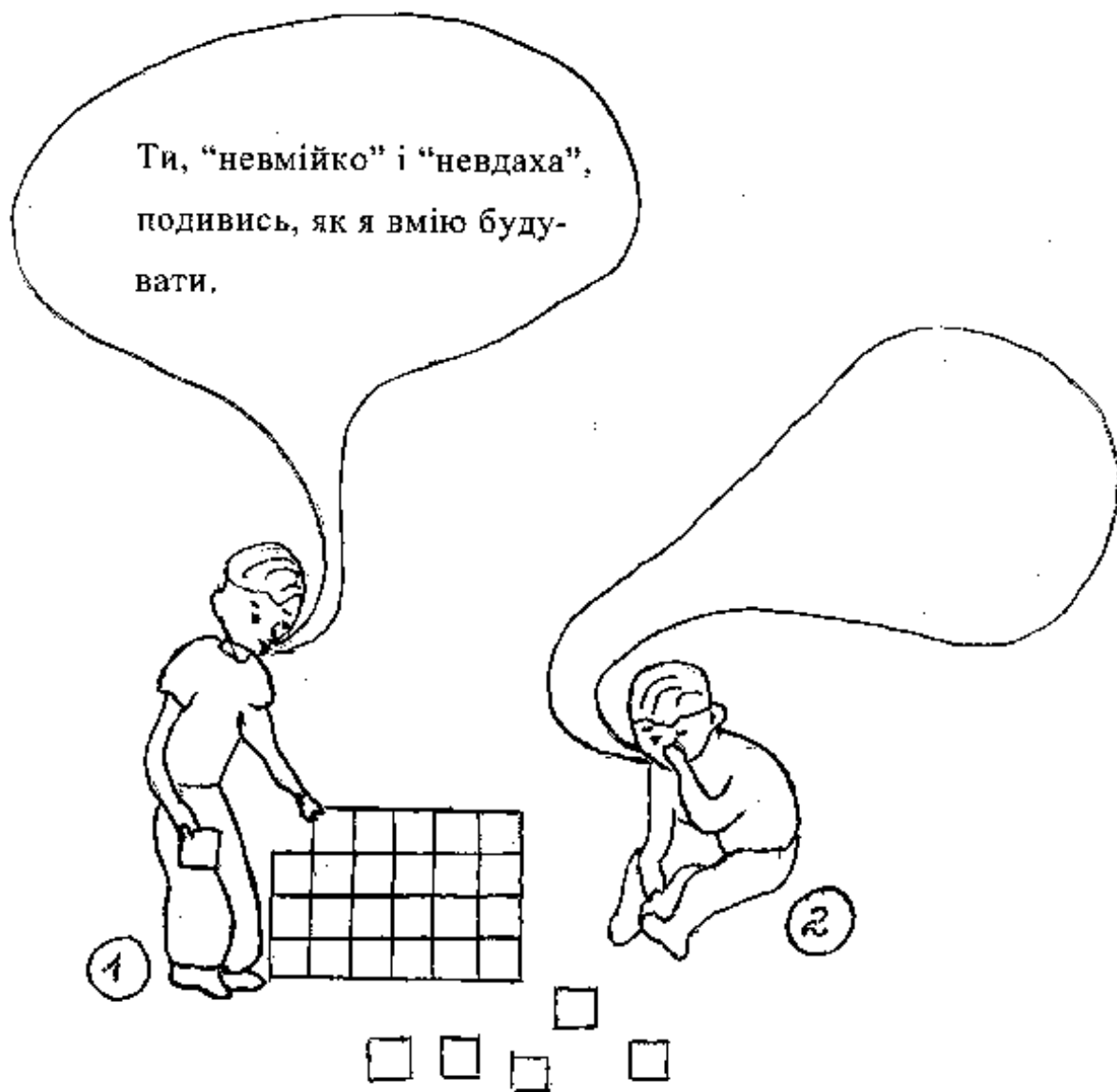

- Уяви себе на місці ображеного.
- Щоб ти сказав (-ла) дітям? Чому?
- А як би ти вчинив (-ла) на місці першого та другого хлопчика?
- Ти б хотів (-ла) товаришувати з дітьми, які весь час вихваляються? Чому?
- Ти б хотів (-ла) бути схожим (-ою) на першого та другого хлопчиків? Чому?
- Можливо ти порадиш хлопцям, як бути в даній ситуації?
- У тебе, певно, є особиста думка з приводу поведінки хлопців (першого та другого), які образили третього хлопчика.

Я швидко справилась із завданням, зараз і твоє виконаю, а ти вчись у мене.

- Уяви себе на місці хлопчика.
- Щоб ти відповів (-ла) дівчинці? Чому?
- Подумай, хто з твоєї групи, міг би бути на місці дівчинки? Чому ти так вважаєш?
- Ти можеш сказати про себе, що ти схожий (-жа) на дівчинку, зображену на малюнку?
- Як би ти вчинив (-ла) на місці дівчинки? Чому саме так?
- Як ти вважаєш, правильно вчинила дівчинка? Чому?
- Як би ти вчинив (-ла) на місці хлопчика? Чому саме так?

- Ти, мабуть, зрозумів (-ла), чому плакав хлопчик?
- Щоб ти сказав (-ла) першому хлопчикові?
- Можливо, ти порадиш хлопцям, як їм бути?
- А щоб ти зробив (-ла) на місці першого та другого хлопчика?
- Як ти думаєш, чи правильно вчинив перший хлопчик? А як би ти вчинив (-ла) на його місці? Чому саме так?
- Чи захочуть діти товаришувати з першим хлопчиком? Чому ти так вважаєш?